

به نام خدا

مروری بر روش های تدریس در آموزش به دانش آموزان

مولفان :

احمد رضا زمانی احمد محمودی

امیر زمانی احمد محمودی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: زمانی احمد محمودی، احمد رضا، ۱۳۷۱
عنوان و نام پدیدآور: مروری بر روش های تدریس در آموزش به دانش آموزان/
مولفان احمد رضا زمانی احمد محمودی، امیر زمانی احمد محمودی.
مشخصات نشر: ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: ۱۱۸ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۶۸۸-۵
وضعیت فهرست نویسی: فیفا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۱۸ - ۱۱۶.
موضوع: روش های تدریس
شناسه افزوده: زمانی احمد محمودی، امیر، ۱۳۶۰
رده بندی کنگره: TK۵۱۰۵/۸۷۸
رده بندی دیویی: ۰۰۷
شماره کتابشناسی ملی: ۹۵۱۸۷۹۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیفا

نام کتاب: مروری بر روش های تدریس در آموزش به دانش آموزان
مولفان: احمد رضا زمانی احمد محمودی - امیر زمانی احمد محمودی
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲
چاپ: زیر جلد
قیمت: ۱۰۰۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۶۸۸-۵
تلفن مرکز بخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

فهرست مطالب

مقدمه:	۱۰
معرفی انواع روشهای تدریس	۱۲
الف - روشهای تاریخی	۱۴
۱- روش سقراطی	۱۴
آزادی ها	۱۵
۲- روش توضیحی	۱۶
۳- روش سخنرانی	۱۶
ویژگی های روش سخنرانی	۱۶
مراحل سخنرانی	۱۷
محاسن روش سخنرانی	۱۷
محدودیت های روش سخنرانی	۱۷
ب - روش های نوین تدریس	۱۸
روش پروژه ای	۱۸
شیوه گردش علمی	۲۰
روش یادگیری اکتشافی	۲۱
تعریف روش یادگیری اکتشافی	۲۱
فواید روش یادگیری اکتشافی	۲۲
مراحل روش اکتشافی	۲۴
اقدامات پیش از آموزش	۲۴

آموزش دادن درس.....	۲۶
اقدامات پس از آموزش.....	۲۹
محدودیت های روش یادگیری اکتشافی.....	۲۹
پیشنهادات.....	۳۱
۱. ایجاد جوّی آرام.....	۳۱
۲. ارائه موضوعی تهییج کننده.....	۳۲
۳. نگه داشتن بحث در مسیر اصلی.....	۳۳
۴. توجه به اهمیت ساخت در درک سریع روابط جدید.....	۳۳
۵. مناسب تر بودن این روش برای دانش آموزان باهوش.....	۳۴
۶. استفاده از شیوه های تعلیم و تربیت باز.....	۳۵
۷. توجه به برخی معیارها برای کسب نتایج مطلوب تر.....	۳۵
نتیجه.....	۳۶
روش چند حسی (مختلط).....	۳۷
آموزش فعال فناورانه (TEAL) با رویکرد ترکیبی.....	۳۷
انگیزش و روش های فعال.....	۴۱
الگوی تفکر استقرایی.....	۴۴
روش حل مسئله.....	۴۴
روش تدریس آزمایشگاهی.....	۴۵
روش آزمایشگاهی.....	۴۶
مراحل روش آزمایشگاهی.....	۵۰

۵۲	محدودیت‌های این روش
۵۳	روش تدریس آزمایشی (آزمایشگاهی) در علوم
۵۴	محاسن و محدودیت‌های روش آزمایشی
۵۷	فعالیت اضافی
۵۸	نتیجه‌گیری
۵۸	الگوی پیش‌سازمان‌دهنده
۵۹	روش کنفرانس (گرد هم آیی)
۶۰	الگوی تدریس غیر مستقیم
۶۱	کارگاه نگارش
۶۳	روش یادگیری مشارکتی
۶۷	چالش‌های یادگیری مشارکتی
۷۰	چهار تکنیک یادگیری مشارکتی
۷۱	محدودیت‌های به‌کارگیری روش‌های تدریس نوین
۷۲	مقایسه روش‌های سنتی و نوین در فرایند یاددهی یادگیری روش سنتی
۷۳	روش نوین
۷۴	شرایط اجرای موفقیت‌آمیز روش‌های مناسب تدریس
۷۵	یاددهی ریاضی با رویکرد روش‌های نوین
۷۷	اهمیت روش‌های نوین ریاضی
۷۸	روش‌های نوین تدریس
۷۸	مفهوم روش‌های نوین تدریس ریاضی

- الف. روش تفکر استقرایی..... ۷۹
- ب. روش فراگیری مفهوم..... ۸۰
- ج. روش تفکر استعارهای..... ۸۰
- د. روش مبتنی برهمیاری..... ۸۱
- ه. روش یادگیری مشاورهای..... ۸۱
- و. روش کاوشگری..... ۸۲
- ز. روش یادگیری زایشی..... ۸۲
- روش تدریس ایفای نقش و کاربرد آن در تدریس اجتماعی..... ۸۳
- اجرای روش ایفای نقش..... ۸۶
۱. شبیه سازی یا وانمود سازی..... ۸۷
۲. الگوی بدیعه پردازی..... ۸۸
- الف. قیاس شخصی..... ۸۹
- ب- قیاس مستقیم..... ۹۱
- مراحل روش ایفای نقش..... ۹۶
- مقایسه روش تدریس سخنرانی با ایفای نقش در تدریس اجتماعی..... ۹۸
- اساس روش تدریس..... ۹۹
- نقش معلم و دانش آموزان..... ۱۰۰
- فرایند ارتباط..... ۱۰۱
- توجه به تفاوت های فردی و گروهی..... ۱۰۱
- الگوی تدریس مرتبط..... ۱۰۱

- ۱۰۲مقایسه یادگیری فعال و مبتنی بر همیاری با یادگیری سنتی و انفرادی
- ۱۰۵بهترین روش‌های تدریس در کلاس علوم کدام است؟
- ۱۰۶روش‌های تدریس در برنامه‌ی زبان آموزی
- ۱۱۰روش تدریس املا
- ۱۱۰مهارت املا نویسی
- ۱۱۲مراحل آموزش و تدریس املا
- ۱۱۳واژه‌هایی دارای ارزش املائی
- ۱۱۳روش‌های ارائه‌ی املا و انواع آن
- ۱۱۶منابع و مآخذ

مقدمه:

تسلط معلم بر روش ها و فنون آموزشی یکی از ملاک های شایستگی معلمان به حساب می آید. در واقع بسیاری از صاحب نظران این ملاک را بر دیگر ملاک های شایستگی معلمان ترجیح می دهند. پیروان این ملاک معلم را مانند فرد صاحب فن دیگری می دانند که هر چه بر فوت و فن کارش مسلط باشد در کارش موفق تر خواهد بود، (ملکی، ۱۳۸۵ ص ۹۷)

روش عبارت است از سازماندهی فرآیند یاددهی - یادگیری و روش تدریس عبارت است از تعامل یا رفتارمقابل معلم و شاگرد بر اساس طراحی منظم و هدفدار معلم برای ایجاد تغییر در رفتار شاگرد (شعبانی، ۱۳۸۴)

در یک تدریس موفق و اثر بخش علاوه بر شخصیت و مقام و منزلت معنوی و اعتبار معلم در نزد شاگردان شناخت انواع روش های تدریس و توانایی بکارگیری آنها در کلاس درس از اهمیت قابل توجهی برخوردار است. چرا که اگر روش های تدریس به کار گرفته شده نا مناسب باشد و با محتوای مورد همخوانی نداشته باشد و یا اینکه معلمان به روش های تدریس مورد استفاده تسلط نداشته باشند، در این صورت معلوم نخواهد بود که بر سر اهداف آموزشی که همه تلاش ها و امکانات در خدمت تحقق آنها هستند در مدارس و کلاس های درس چه خواهد آمد تدریس می تواند زیبا باشد، دلچسب و برانگیزاننده باشد، امید بخش باشد، اثر بخش باشد، پویا باشد وقتی که معلمان در بکارگیری روش های تدریس مهارت داشته باشند.

تسلط بر روش های تدریس از آنجا در امر آموزش اهمیت دارد که گروهی از صاحب نظران و علمای تربیت ، تسلط به روش های تدریس را مهمتر از دانش و اطلاعات علمی معلم ارزیابی می نمایند . به طور کلی تجربه نشان داده است معلمانی که به روش های تدریس مسلط بوده اند از دیگر همکاران خود که تنها به اطلاعات علمی تکیه داشته اند موفق تر بوده اند . (یغما،

۱۳۷۴ ، ص ۹)

معرفی انواع روشهای تدریس

۱- روشهای تاریخی

۲- روشهای نوین «صفوی، ص ۲۳۹، ۱۳۷۰»

«اصطلاح تدریس، اگر چه در متون علوم تربیتی مفهومی آشنا به نظر می رسد، اکثر معلمان و مجریان برنامه های درسی با معنی و ماهیت درست آن آشنایی دارند. برداشتهای مختلف معلمان از مفهوم تدریس می تواند در نگرش آنان نسبت به دانش آموزان و نحوه ی کار کردن با آنها تأثیر مثبت یا منفی بر جای گذارد. برداشت چندگانه از مفهوم تدریس می تواند دلایل مختلفی داشته باشد؛ از مهم ترین آنها ضعف دانش پایه و اختلاف در ترجمه و برداشت نادرست معلمان از دیدگاه های مختلف تربیتی است. گاهی آشفتگی و اغتشاش در درک مفاهیم تربیتی به حدی است که بسیاری از کارشناسان، معلمان و دانشجویان این رشته مفاهیمی چون پرورش، آموزش، تدریس و حرفه آموزشی را یکی تصور می کنند و به جای هم به کار می برند. این مفاهیم اگر چه ممکن است در برخی جهات وجوه مشترک و در هم تنیده داشته باشند، اصولاً مفاهیم مستقلی هستند و معنای خاص خود را دارند.

پرورش یا تربیت «جریانی است منظم و مستمر که هدف آن هدایت رشد جسمانی، شناختی، اخلاقی و اجتماعی یا به طور کلی رشد همه جانبه شخصیت دانش آموزان در جهت کسب و درک معارف بشری و هنجارهای مورد پذیرش جامعه و نیز کمک به شکوفا شدن استعداد

آنان است» (سیف، ۱۳۷۹، ۲۸). بر اساس چنین تعریفی پرورش یک نظام است، نظامی که کارکرد اساسی اش شکوفا کردن استعداد و تربیت شهروندانی است که هنجارهای مورد پذیرش جامعه را کسب کنند و متعهد به ارزش‌های آن باشند. حتی بسیاری از صاحب نظران تربیتی کارکردی فراتر از کارکرد ذکر شده برای پرورش قائل اند و معتقدند که القای ارزش‌ها و سنت‌ها و اخلاقیات پذیرفته شده جامعه به افراد یکی از قدیمی‌ترین دیدگاه پرورشی است، به جای چنین کارکردی، نظام تربیتی باید رشد مهارت‌های شناختی از قبیل تفکر انتقادی، تحلیل ارزش‌ها و مهارت‌های گروهی را در کانون کارکردهای خود قرار دهد تا زمینه‌ی مردم‌سالاری در جامعه فراهم شود. (میلر، ۱۹۸۳) گروهی دیگر نیز بر این باورند که نظام تربیتی باید عامل تغییر و تحول اجتماعی باشد. (فریره، ۱۹۷۲)

تحلیل مفاهیم و کارکردهای ذکر شده نشان می‌دهد که به هیچ وجه نمی‌توان مفهوم «پرورش» را با مفاهیمی چون آموزش، تدریس و یا حرفه‌آموزی یکی دانست. پرورش مفهومی کلی است که می‌تواند سایر مفاهیم را در درون خود جای دهد.

مفهوم آموزش برخلاف پرورش یک نظام نیست، بلکه آموزش فعالیت است هدفدار و از پیش طراحی شده، که هدفش فراهم کردن فرصت‌ها و موقعیت‌هایی است امریادگیری را در درون یک نظام پرورشی تسهیل کند و سرعت بخشد. بنابراین آموزش وسیله‌ای است برای پرورش، نه خود پرورش. آموزش یک فعالیت مشخص و دقیق طراحی شده است؛ پس

هدف های آن دقیق تر و مشخص تر و زودرس تر از هدف های پرورشی است. آموزش ممکن است با حضور معلم و یا بدون حضور معلم از طریق فیلم، رادیو، تلویزیون و سایر رسانه ها صورت گیرد.

مفهوم تدریس به آن قسمت از فعالیت های آموزشی که با حضور معلم در کلاس درس اتفاق می افتد اطلاق می شود. تدریس بخشی از آموزش است و همچون آموزش یک سلسله فعالیت های منظم، هدفدار و از پیش تعیین شده را در بر می گیرد و هدفش ایجاد شرایط مطلوب یادگیری از سوی معلم است. به آن قسمت از فعالیت های آموزشی که به وسیله ی رسانه ها و بدون حضور و تعامل معلم با دانش آموزان صورت می گیرد به هیچ وجه تدریس گفته نمی شود؛ بنابراین آموزش معنایی عام تر از تدریس دارد. به عبارت دیگر می توان گفت هر تدریسی آموزش است، ولی هر آموزشی ممکن است تدریس نباشد.

الف - روشهای تاریخی

۱- روش سقراطی

سقراط فیلسوف شهیر یونانی که در فاصله سال های ۴۷۰-۳۹۹ قبل از میلاد مسیح می زیست. در روش سقراطی معلم صحبت نمی کند، بلکه او سؤال می کند و شاگردان سخن می گویند؛ اما سؤال ها به گونه ای تنظیم و مطرح می شوند که شاگرد را از جهل خویش نسبت به موضوع آگاه می گردانند و اندیشه او را برای دست یابی به حقیقت، ژرفا می بخشند. روش سقراط از چند ویژگی برخوردار است: